

Коробова І. В. Проблема реалізації принципу наступності у підготовці майбутніх учителів фізики в умовах неперервної освіти [Текст] / І. В. Коробова // Матер. Всеукр.наук.-практ. конф. «Проектування освітніх середовищ як методична проблема». Укладач : Шарко В. Д. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. – С. 39-41.

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ В УМОВАХ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Коробова І.В.
Херсонський державний університет

Відомо, що людина повинна навчатися протягом усього життя. Лише таке ставлення до своєї освіти сприятиме розвитку особистості, становленню людини як професіонала у будь-якій галузі народного господарства. Запорукою цього є неперервність навчання.

Сутність неперервності освіти полягає у з'єднанні базової і наступної підготовки людини до трудової діяльності в єдиний, цілісний освітній процес [3]. Її основою є сім взаємопов'язаних принципів, одним із яких є принцип наступності навчання. Саме від якісного його впровадження в освітній процес залежить і якість підготовки майбутнього учителя, його професійної компетентності.

Розглянемо детальніше принцип наступності. У філософській літературі цей принцип трактується як прояв закону діалектичного синтезу (закону подвійного заперечення-зняття): “у процесі прогресивного розвитку кожний ступінь, як результат подвійного заперечення – зняття, є синтезом попередніх ступенів і відтворює на більш високій основі характерні риси, структуру вихідного ступеня розвитку” [1; 447]. Отже, наступність розуміється як зв'язок між різними ступенями розвитку, її сутність полягає у збереженні тих або інших елементів цілого і окремих сторін його організації при зміні цілого як системи [2]. Конкретизація цього принципу у навчанні передбачає максимальне використання на кожному етапі навчання того, чого вже було досягнуто на попередніх етапах.

У педагогічній літературі принцип наступності розглядається як вихідне дидактичне положення, що відбиває протікання об'єктивних законів і закономірностей процесу навчання і визначає його напрям на розвиток особистості [4]. Він виступає у двох аспектах: методологічному і загальнодидактичному.

Аналіз зазначеної проблеми дозволив скласти схему, яка відображає сутність принципу наступності та шляхи його реалізації (рис.1). Зі схеми видно, що реалізація цього принципу може здійснюватись як по горизонталі (горизонтальна наступність), так і по вертикалі (вертикальна наступність) [3]. Горизонтальна наступність реалізується через міжпредметні зв'язки, послідовність вивчення окремих дисциплін, розділів і тем. Вертикальна наступність являє собою послідовне підвищення складності навчальної діяльності.

Оскільки принцип наступності, як дидактична категорія, відбиває загальне: а) у структурі (змісті) навчального матеріалу;

б) у підборі методів навчання, то у навчанні фізики його реалізація може здійснюватись, на наш погляд, у таких напрямках:

- формування фізичних понять;
- формування практичних умінь розв'язувати задачі;
- формування експериментальних умінь;
- застосування продуктивних методів навчання, які використовувались на етапі отримання загальної освіти.

Рис.1. Реалізація принципу наступності навчання

Крім того, наступність повинна здійснюватись як всередині одного ступеня навчання, так і під час переходу на інший, вищий ступінь, що значно складніше і потребує спеціальної підготовки викладачів. Дотримання принципу наступності навчання дозволяють безболісно проходити адаптаційний період студентам-першокурсникам, зокрема, при переході від шкільного курсу фізики до вузівського, від курсу загальної фізики до методики її навчання, від процесу навчання до застосування професійних знань під час педагогічної практики та подальшої вчительської праці.

Вивчення стану проблеми дозволило виділити чинники, які, на нашу думку, гальмують реалізацію принципу наступності у навчанні фізики:

- неузгодженість змісту суміжних дисциплін (переважно – фізики та математики у школах);
- відсутність єдиних стандартів позначень фізичних величин (у шкільних та вузівських підручниках, у різних викладачів тощо);

- формальний підхід до розв'язування задач (без досконалого усвідомлення фізичної моделі задачі, відсутність аналізу отриманого результату);
- переважне використання репродуктивних методів навчання студентів у вузах;
- відсутність знань із шкільної методики у викладачів курсу загальної фізики при підготовці майбутніх учителів фізики.

Для усунення зазначених чинників, крім удосконалення змісту програм та шкільних і вузівських підручників, необхідна, по-перше, психологічна підготовка викладачів загальної фізики педагогічного вузу (він повинен усвідомлювати необхідність дотримання цього принципу, а не розглядати методику навчання фізики як другорядну науку); по-друге, необхідна спеціальна методична підготовка викладачів, які викладають загальну фізику на педагогічних фізичних спеціальностях (для підтримання постійного зв'язку між змістом курсів ШКФ та ЗФ).

Зрозуміло, що подолання зазначених перешкод на шляху реалізації принципу наступності сприятиме кращій адаптації учнів-студентів-учителів на різних ступенях освіти, позитивно впливатиме на підвищення мотивації навчання та якості їх професійної компетентності.

Література:

1. Алексеев П.В., Панин А.В. Философия: Учебник для ВУЗов. – М.: ТЕИС, 1996. – 504 с.
2. Герасимова Р.Е. Преимственность как методологический принцип и педагогическая проблема // <http://www.irc.ysu.ru/resource/network/doc23/4.htm>
3. Кострюков А.В., Сикорская Г.А. О принципах непрерывного образования и их реализации на этапе школа – вуз // Вестник ОГУ. – 2002. - №2. – С.85-88.
4. Крутякова Т.А. Преимственность формирования методических знаний и умений при изучении общего курса физики в педвузе // Целеполагание и средства его достижения в процессе обучения физике. Общеобразовательные учреждения, педагогический вуз. Доклады международной научно-практической конференции. – М.: МГОУ, 2006. - С.73-75.